

התיכוף והצריחה

לסרט יוקרה יש מירשם בטוח. הוא צריך להיות מבוסס על ספר מפורסם, תקציבו צריך להצביע על כך ששום מאמץ לא נחסך על-מנת להביא את הספר אל מסך הקולנוע, והבמאי צריך להיות איש בעל מוניטין כאיש משכיל, רציני ומכובד.

תוף הפח ממלא אחר כל התנאים הללו. סיפורו של גינטר גראס, שיצא לאור לפני עשרים שנה, נחשב עדיין אחד הרומנים המשובחים ביותר שראו אור בגרמניה אחרי מלחמת-העולם השנייה. במאי הסרט, פולקר שלנדורף, ידוע לא רק בשל מעורבתו הגדולה בהתעוררות הקולנוע הגרמני החדש, אלא גם בשל נטייתו להעביר אל הבד, בהצלחה לא מבוטלת, יצירות ספרותיות. בעבר עיבד יצירות ספרותיות מאת מוזיל, ברכט, יורסנר ובל, ואין מתאים ממנו היום, בגרמניה, לעיבוד גראס לקולנוע. תקציב הסרט, כארבעה מיליון דולר, הוא ערובה לכך שכל השותפים בהפקה התייחסו לעניין ברצינות. שכן, בקניימדה אירופי, תקציב כזה הוא בהחלט מוכבד.

מכאן נובע שחוף הפח אינו יכול שלא להיות סרט יוקרה. ואכן, עוד לפני תחילת פסטיבל קאן 1979 היה ברור, כמעט לחלוטין, שהסרט עומד לזכות בפרס, וכאשר הוא אכן התחלק בדקל הזהב עם אפוק' ליפסה עכשיו של קופולה, לא היה איש מופתע.

כאן צריכה לבוא אזהרה, לטובת אותם שייכלו לראות את הסרט, לכשיופץ החל בסוף חודש זה, בישראל. כל מי שקרא

קאתרינה טאלבאק, מריו אדורף ודויד בננט ב"תוף הפח" האב על העוזרת ואוסקר מתופף

אדיש תיפופיו ואיש אינו יכול להפריד בינו לבין התוף היקר שלו. בכל פעם שר תוף אחד נשבר מרוב שימוש, חייבים מייד לספק לו אחר בטרם יפעיל אוסקר את תכונתו המופלאה השנייה. וזו קשורה לקולו של אוסקר. כשהוא פוצה את פיו בצריחה, מתנפצות כל היזכריות בסביבה. במאמץ קטן, הוא יכול לשבור את החלונות והאגרסלים בבית, או את מישקפי המורה בבית-הספר. כשהוא

בן לשני אבות, האחד גרמני והשני פולני, ולאם שאינה פולניה ואף לא גרמניה, אלא קאשובית (בת לעם גרמני ממוצא סלאבי החי בצפון-מזרח גרמניה), מקום הולדתו, עיר ששמה היה פעם דאנציג והי יום שמה גדאנסק, עיר מריבה בין גרמניה לפולין שזכתה, לפני מלחמת-העולם השנייה, בכינוי החיבה "חבית אבקה-שריפה של אירופה". אוסקר מאזרת נולד בשנת 1924, ובגיל

קאתרינה טאלבאק ודויד בננט אוסקר מקבל את שלו

סיבה שנייה, שגם אותה סיפק שלנדורף עצמו: "מאחר שאין שום אפשרות מערית להביא את הספר בשלמותו אל הבד, מרכיבות מן הרגע הראשון בכמה סצנות מרכזיות, השזורות יחד כמו מערכונים בהופעת בידור." שתי תכונות מופלאות. תוף הפח הוא, כזכור, סיפורו של אוסקר מאזרת,

את הרומן עבי-הכרס של גינטר גראס, ור מצפה לראות על הבד שיחזור נאמן ומלא, עתיד להתאכזב. זאת, משתי סיבות. אני אמנם מעבד ספרים לקולנוע, אמר שלנדורף בביקורו בארץ, "אבל איני חושב שצריך להשוות את הסרטים שלי לספריים. אני רוצה להעתיק את הספרים, אלא ליצור סרטים העומדים בזכות עצמם."

אוסקר (דויד בננט) בין בני גילו קטן בגוף בוגר בנפש

שלוש, כאשר הבחין כיצד נראה העולם סביבו, החליט שהוא מסרב לגדול, ונשאר כל חייו בממדים הפיסיים של ילד, בן שלוש. (בחלק האחרון של הרומן, ש אינו מופיע בסרט, הוא זוכה בטיפול רפואי המוסיף סנטימטרים אחדים לקומתו). שתי תכונות מופלאות לאוסקר מאזרת. האחת, זיקתו המטרופת לתופים עשויים מפח, הצבועים לבן ואדום. את התוף הראשון קיבל ביום הולדתו השלישי, מאבא מאזרת. באותו יום ביים אוסקר את נפשו לתו הדרמטית במורד-המדרגות למרתף, נפילה שהיתה העילה הרישמית להפסקת התפתחותו הפיסיית. אוסקר יכול להפיק מן-התוף שלו את הקצבים המוזרים והמורכבים ביותר. איש אינו יכול להיות

באמת משתדל, ונותן דרור לקולו מראש מיגדל הכנסייה, כל חלונות העיר נמצאים בסכנה. סמל לפיצוץ-אישיות. אוסקר הוא סמל, וקורות חייו משמשים בסיס לתיאור קורות העיר מעליית הנאצים ועד להתיבסות הריפובליקה הפדרלית (בסרט מסתיימת העלילה בתום מלחמת-העולם השנייה). אפשר לראות ביצור הקטן, הציריני, שסובל מפיצול אישיות הריף שאינו יכול להחליט לכל אורך הרומן אם הוא ידבר על עצמו בגוף ראשון או גוף שלישי, את כבואת הגרמני הממוצע, שעבר את אחת התקופות המחרידות ביותר בהיסטוריה, תוך סירוב אישי להתבגר, להיית אחראי, להכיר במשמעות האירועים